

Честита Седмица на гората!
3-9 април 2023 г.

Българска

Издание
на Съюза
на лесовъдите
в България

ГОРА

ISSN 1312-7055

Брой 2 (91), год. XIX, април 2023 г., София 1303, ул. "Антим I" №17

www.bulgarian-foresters.org

e-mail: bggora@abv.bg

Европейският зелен пакт, националните политики и тяхното прилагане с поглед в не толкова близкото бъдеще

Членството на Република България в Европейския съюз предоставя много възможности пред българския горски сектор както да се възползва от предимствата на това членство, така и да допринесе в множество аспекти. Например значителните постижения на българската лесовъдска колегия доведоха до включване на близо 60 % от горите ни в екологичната мрежа „Натура 2000“, което трябва да се счита за една отлична оценка на труда на поколения лесовъди. В страната ни вече над 10 % от горските територии са стриктно защитени, горите ни продължават да увеличават своята площ и запас, здравословното им състояние не буди безпокойство, укротени са пороните.

Много е писано по предходно засегнатите и други предизвикателства гордост теми, ето защо настоящият материал ще се фокусира върху предстоящите възможности, за което все още не е налична достатъчно и изчерпателна информация (За повече информация - на NVasilev@mzh.government.bg или 0886 835 816). Възможности, които дават на горския сектор известна увереност, че през предстоящите динамични години ще намери подкрепа при осигуряването на принос за постигане на целите на европейските и националните политики, свързани с изменението на климата, адаптацията на горите, постигането на въглеродна неутралност, биологичното разнообразие, биоикономиката и други. Възможности, които във финансово измерение се очаква да окажат съществено положително влияние върху сектора.

ОСНОВНИ ПРОГРАМИ/ПРОЕКТИ

Представяме основните програми/проекти, които ще осигурят финансиране на дейности в горите с европейски средства.

Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г. включва общо осем „горски“ интервенции, с общ бюджет над 123 млн. евро, както следва:

Интервенция	Бюджет, евро
I.B.7 Екосхема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми	29 564 650
II.A.13 Горско-екологични дейности в горите	18 000 000
II.A.14 „Натура 2000“ за гори	15 000 000
II.G.10 Залесяване и възстановяване	20 000 000
II.G.11 Предотвратяване на щетите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития	5 000 000
II.G.12 Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии	20 000 000
II.G.13 Намалване на загубата на биологично разнообразие, опазване на горските местообитания и намаляване на незаконните действия в горските територии	6 000 000
II.G.14 Първична преработка на дървесина	10 000 000

КОЙ МОЖЕ ДА КАНДИДАТСТВА

Допустими за кандидатстване (в зависимост от съответната интервенция) са физически лица, еднолични търговци, юридически лица - собственици на горски територии, местни поделения на вероизповеданията - собственици на горски територии, общини - собственици на горски територии, еднолични търговци и юридически лица, регистрирани по чл. 241 от Закона за горите, държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите, земеделски стопани, Изпълнителна агенция по горите, регионалните дирекции по горите, дирекциите на природните паркове и други.

ФИНАНСИРАНЕ НА ОСНОВНИТЕ ПРОГРАМИ

Три от интервенциите са „площни“, като ще се предоставят средства за компенсиране на поети ангажменти и/или пропуснати ползи, а в останалата част финансирането на инвестиционните проекти в повечето случаи ще бъде 100 %.

Същият размер на финансиране в процентно отношение е предвиден по Програма „Околна среда“ 2021-2027 година. Приоритет „Биологично разнообразие“ вече предвижда финансиране в размер на над 41 млн. лв. (очаква се обява за набиране на проектни предложения през четвъртото тримесечие на 2023 г.) за държавните горски предприятия по чл. 163 от Закона за горите в партньорство с Изпълнителната агенция по горите, научни институти и/или висши училища, като преобладаващо ще бъдат подкрепени дейности, свързани с демонстриране, въвеждане и прилагане на различни лесовъдски практики. Общо за приоритета в рамките на настоящия програмен период е предвидено финансиране в размер на близо 120 милиона евро.

Отчитайки демаркацията между финансиране на превенцията на горски пожари по Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони и финансиране на борбата с горски пожари по Програма „Околна среда“, в рамките на приоритет V „Риск и изменение на климата“ от тази програма е необходимо да се заяви готовност за закупуване на необходимата високопроходима техника за първоначална атака и борба с горските пожари - предвидена е мярка, която е насочена към „... повишаване готовността на населението за адекватна реакция и подобряване устойчивостта чрез осигуряване на наземен капацитет за борба с горските пожари“.

В резюме може да се подчертае, че до 2027 г. за горите в България ще бъдат налични минимум 400 млн. лева европейско финансиране.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ ПРОГРАМИ

Освен двете основни национални програми, предвиждащи значителни средства за горите, трябва да бъдат споменати и множество други (без засега програма LIFE, която може да играе по-специална роля през следващите години) - оперативните програми за: конкурентоспособност и иновации в предприятията; административен капацитет; развитие на човешките ресурси; научни изследвания; иновации и дигитализация за интелигентна трансформация и други, както и програмите за трансгранично, интеррегионално и международно сътрудничество, програма „Хоризонт“.

HEALTHY FORESTS
FOR HEALTHY PEOPLE

21 March
International Day of Forests

Международният ден на горите - „Здрави гори за здрави хора“

На 21 март отбелязваме Международния ден на горите. Денят на пролетното равноденствие в Северното полукукло и на есенното равноденствие в Южното полукукло е предложен за Световен ден на горите от Европейската конфедерация по земеделие - European Confederation of Agriculture (CEA) през ноември 1971 г. на конференция на Организацията на ООН по прехрана и земеделие - Food and Agriculture Organization of the United Nation (FAO) и е приета от представителите на държавите членки.

През 2012 г. на Генералната асамблея на ООН датата е обявена за Международен ден на горите и той е отбелязан за първи път през 2013 година.

Денят фокусира вниманието в целия свят върху ефективното стопанисване и опазване на горите на планетата, в които е концентрирано около 90 % от цялото биоразнообразие на сушата.

Темата на Международния ден на горите е различна всяка година - през 2023 г. тя е „Здрави гори за здрави хора“.

Седмицата на гората - да сме верни на традицията

Отново ще се чества Седмицата на гората. В тези дни, превърнали се в дългогодишна традиция, са посветени на това - всеки да осъзнае огромното значение на горите като мощен стабилизатор на биологичното равновесие на планетата, като място на отдих, рекреация и вдъхновение. Нека обмисляме добре всяка наша неразумна стъпка на вмешателство спрямо зеленото неповторимо богатство на земята - горите.

Най-после Седмицата на гората трябва да бъде повод за обществен отчет и преценка на извършеното за гората и състоянието на горското ни стопанство, както и за протест срещу всяко посегателство или хищническо отнасяне към гората, откъдето и да идва то!

И, разбира се, дните на тази Седмица трябва да бъдат не само дни на празник. Седмицата на гората трябва да даде още по-силен гласък на всекидневна и упорита работа за съхраняване и разумно използване на горското богатство на България. Да не забравяме, че още в началото Седмицата на гората бе Празник на залесяването - наш истински български празник, посветен и досега на залесяването и опазването на гората.

Нека през тези празнични дни да припомним на нашите първи политически и стопански дейци основателната ни задълженост за състоянието и проблемите на горското ни стопанство и за грижите, така необходими за него.

Нека да покажем, че сме готови да отстояваме активна професионална и гражданска позиция в името на горското дело.

Европейския зелен пакт, националните политики и тяхното прилагане с поглед в не толкова близкото бъдеще

От стр. 1

Тук е моментът да се спомене накратко „горският“ проект по Националния план за възстановяване и устойчивост (с бюджет за горите в размер на над 50 млн. лв.), който предвижда за справяне с основните лесовъдски проблеми да се разработи, приеме и изпълни т. нар. Национален план за възстановяване на традиционни горски ландшафти, а с цел да се осигури възможност всяко едно българско дете да заживее с гората в сърцето си - Национална програма за горска педагогика. По проект „Земите и горите на орела“ по програма LIFE на ЕС ще се разработи Регионална програма за защитните горски пояси в Североизточна България. Посочената програма

предвижда и т.нар. интегрирани проекти, които имат за цел да допринесат за пълното изпълнение на важни за природата политики.

ОСНОВНА РОЛЯ НА ГОРСКИТЕ ПОЛИТИКИ

Вярвайки напълно във възможностите на българската горска система и на отдадеността на нейните служители за справяне с всички ситуации и проблеми, целта да се мисли по-дългосрочно от гледна точка на прилагането на европейските и национални политики е напълно осъществима. Особено имайки предвид, че след един предприсъединителен и два 7-годишни програмни периода съществува натрупан опит, който не трябва да се подценява. Отчитайки и необходимостта от подобряване на плани-

рането, основна роля през следващите години трябва да играят горските политики. От една страна, Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България като рамков секторен документ и Стратегическият план за развитие на горския сектор, който ще детайлизира визията за развитие чрез конкретни мерки и действия, а от друга страна - други по-фокусирани политики ще подпомагат и насочват усилията на лесовъдската колегия.

ПРИОРИТИЗИРАНЕ НА ПРОБЛЕМИТЕ ПРЕД БЪЛГАРСКАТА ГОРА

Това, което трябва в най-кратки срокове да се преодолее като първи от два основни проблема, е свързано с приоритизирането на проблемите пред българската гора. С

подобен подход лесовъдската колегия трябва да настоява пред съответните отговорни институции и организации да се стартират процедури за осигуряване на средства първо за най-належащите, а впоследствие - и за останалите основни проблеми. По този начин няма да се допусне ситуацията от първите два програмни периода от 2007 до 2020 г., когато финансовата подкрепа е значително по-малка от максималната възможна, осигурява се в края на съответния период, а останалите средства се пренасочват за мерки извън сектора (въпреки че например в сравнение със средствата за земеделие по Програмата за развитие на селските райони средствата за горите са пренебрежимо малко).

Вторият основен проблем е свързан с това дали обществото

ще признае всичките усилия на лесовъдите да сме в крак с актуалните проблеми, да се адаптираме, да даваме иновативни решения и се надяваме, че след 100 години направените избори ще са правилни и българската гора ще продължава да „служи покорно“ на нашия народ. Защото ако приемем съвсем резонно, че с обединени горски усилия максимално ефективно ще оползотворим наличните ресурси до 2027 г., като приоритетно се справим в максимална степен с всички основни лесовъдски проблеми, ако българският гражданин продължава да вярва на екранни експерти, а не на професионализма на лесовъдската колегия, все едно нищо не сме направили.

Инж. Николай ВАСИЛЕВ

Четиво за политици

За възраждане на горското ни стопанство - единно, комплексно, многофункционално и устойчиво

Трябва да се отчете и признае, че бъдещите десетилетия ще бъдат под знака на зелена кръгова и въглеродна икономика и преодоляване на последиците от климатичните промени, с акценти за запазване на биоразнообразието, генетичния фонд, девствените във фаза на старост гори, защитените природни територии, за което основен, най-важен и незаобиколим фактор са горите и горското стопанство. Съществува огромен природен потенциал и възможности за ползване на най-доброто от националните традиции и опит, съобразени със световните и европейските тенденции за създаване на среда за постигане на добри икономически, финансови, демографски, екологични и лесовъдски резултати в полза на горите и техните собственици, на цялото българско общество.

Трайното, последователно и ангажирано издигане на кауза за спасяване на българската гора и възраждане на горското ни стопанство от политическа партия или коалиция ще бъде оценено подобаващо от българското общество и ще доведе до получаване на сериозни бъдещи политически дивиденди. С подходящи политически инструменти и активно участие на гражданското общество може да се постигне политически, публично афиширан, консенсус от парламентарно и извънпарламентарно представените политически сили за спешна стратегическа реформа, която да гарантира опазването на горите и създаването на единно, комплексно, многофункционално и устойчиво горско стопанство.

Необходимо е ускорено приемане на Национална стратегия за опазване на горите и развитие на горското стопанство и на Национална стратегия за лова и опазване на дивеча. Новата горска стратегия би трябвало да бъде ясна рамка за използване на горските територии с цел да позволи бъдещото развитие на горските ресурси, вземайки предвид икономически, социални, демографски, природни и различни

регионални съображения.

Основен елемент на бъдещите стратегически документи и закони е структурата на собствеността. Исторически обусловено е 78 % от българските гори да са собственост на държавата, което означава, че принадлежат на гражданите на Р България. Останалите са на общини, частни и на юридически лица. Това не може да се промени.

Огромен е проблемът със опазването и изсичането на частните гори, което ощетява собствениците с мафиотски практики и организирани престъпни групи. В основата на този проблем, въпреки липсата на всякаква логика и предупрежденията на наука и практика, е престъпното създаване на миниатюрно губещо частно горовладелство, което в повечето случаи се явява бreme за собствениците.

Стратегията трябва да вземе предвид целия горски цикъл и да популяризира многобройните екологични и социално-икономически услуги, които горите предоставят. Само тогава потенциалът им, пригоден за бъдещето, абсорбирайки и складирайки въглероден диоксид, доставяйки възобновяеми климатично неутрални суровини и замествайки енергийно интензивни суровини и продукти, може да бъде увеличен.

Нужен е подход за защита и съдържане на биотични рискове заедно с преглед на податливост и устойчивост на абиотични заплахи.

Стратегията трябва да предоставя обширна платформа, за да подсури ефективно техническо, научно и политическо сътрудничество и обмяна на опит, както и нужните политически средства и адекватно финансиране.

Националната горска стратегия трябва да популяризира ролята на горите и горския сектор в смекчаването на климатичните промени чрез:

- Усвояване като дългосрочна цел и ролята на дърветата в складирането на въглерод и замаяната на изкопаеми продукти.

- Здрава и последователна методология за измерването на въглеродното усвояване и нивата на емисии в горите, което включва типа земя, лесовъдни практики и видови атрибути.

- Оценка на въздействието и финансова подкрепа (ЕС и национална) на рамки за климатично смекчаване и мерки за приспособяване.

Необходимо е да се приеме, че устойчивото горско управление не е несъвместимо с опазването на природата и биоразнообразието, като в повечето случаи активно допринася за неговото поддържане и увеличаване.

Управлението на държавните гори в частност е пример за поддържане на тяхната многофункционалност, включително популяризирането на биоразнообразието с прилагане на подходящите лесовъдски методи в и извън защитените зони. Това не отрича силната нужда за надеждно наблюдение на биоразнообразието, което може да служи като основа за продължително прегледане на целите му и съхраняване на природата, последвани от обозначаването на обекти по „Натура 2000“, и определянето на ясни цели в плановете за съхранение в съответствие с целите на горското стопанство.

Всички екосистемни услуги са еднакво важни за горите. Едно от основните предизвикателства за горското управление е да предостави всички тези услуги, без да изложи на риск нито една от тях. От една страна, има нарастващо очакване към горите да предоставят специални социални услуги, докато от друга страна - има липса на публично разбиране как да се постигне равновесие между многобройните горски цели (например дърводобив срещу защита на естествената среда) и определяне на това кога те могат да съществуват съвместно и кога не могат.

Горската стратегия трябва да отчете растящата липса на социално приемане на устойчиво горско управление. Такава горска инфор-

мационна система трябва, разбира се, да използва най-иновативните методологии и технически решения. Пълният и уравновесен преглед на всички аспекти на горското управление - социални, на околната среда, но също и икономически - трябва да бъде предоставен, за да даде честен и разбираем общ преглед на предизвикателствата пред устойчивото горско управление.

Новата горска стратегия трябва да признае, че управлението на горите е част от отворената пазарна икономика. Днес основно добивът и реализацията на дървен материал и ловуването чрез организиран ловец туризъм предоставят нужното финансиране за мултифункционалното управление на публичните гори. Новите политики, свързани с горите, трябва да не ограничават икономическото им развитие, да създават предпоставки за разкриване на нови работни места, свързани с многобройните възможности на зелена екоикономика, и да помогнат в решаването на демографските проблеми в планинските и полупланинските региони. Това няма да стане, без да се предлагат алтернативни операционни източници на финансиране или специфично насочено финансиране.

Висококачествено отговорно горско управление изисква насочено финансиране, за да подобри аспекти на екосистемните услуги и социалните предимства. Биоразнообразие, усвояване на въглерод, доставка и пречистване на вода и т.н. се финансират много рядко и сегашната уж достъпна подкрепа по Програмата за развитие на селските райони изобщо не е в помощ на предизвикателствата на горския сектор.

Очакваме ЕС да популяризира Паневропейската концепция за устойчиво горско управление и да работи, за да подсили прилагането на практики за устойчиво горско управление на глобално ниво, за да спре обезлесяването и увреждането на горите и да се увеличи сътрудничеството между всички страни.

Новите закони - за горите и за лова и опазване на дивеча, трябва да имат антикризисен характер - да решат проблема с незаконните практики, криминалната икономика, финансиране на системата, както и да създадат условията за поминък на местното население и за разкриване на стотици хиляди нови работни места.

Необходимо е законът да бъде съобразен със съществуващата злоупотреба с естествения държавен монопол и в него трябва да бъдат разписани антимонополни мерки съгласно Конституцията на Р България. В обсъждането и приемането на стратегическите документи освен лесовъдската колегия трябва да участват всички НПО, синдикати и представители на гражданското общество. По времето на обсъждане и приемане на стратегическите документи трябва да се има предвид:

- доминиращата част от съществуващите проблеми са от институционален и нормативен характер и са преодолими с политическа подкрепа и целенасочена административна и организационна дейност;

- подзаконната нормативна уредба незабавно да се актуализира на база на приетите наредби, конкретните разностранни проблеми на сектора в условията на действащите Закон за горите и Закон за лова и опазване на дивеча;

- осветляване на престъпленията в горското и ловното стопанство след 2001 г., приватизация, реституция, незаконни практики в дърводобива, инвестиционна политика и разходвани средства за горска и ловна инфраструктура, пълен анализ на горските държавни предприятия от момента на тяхното създаване - инвестиции в лесокulturните мероприятия, дърводобив, реализация, договори с ловни стопанства, предприемаческа дейност, частна лесовъдска практика и други.

Инж. Валентин
КАРАМФИЛОВ

Съвременното общество и горите

В края на XX и началото на XXI в. екологичната ситуация в света се влошава, промяната на климата добива застрашителни размери, а начините и подходите към природоползването се превръщат в един от най-сложните и важни проблеми за оцеляването на човечеството. С развитието на производителните сили и непрестанно нарастващите потребности човекът е принуден постоянно, при това с непрекъснато увеличаващи се темпове, да използва разнообразни природни ресурси. Ускореното развитие на икономиката провокира сблъсък с природните възможности и дадености и поражда един от най-сериозните проблеми на екологията - несъответствие между непрекъснато нарастващите потребности на обществото и природните закони и взаимозависимости.

През втората половина на XX и началото на XXI в. обществените изисквания към горите и техните ресурси силно нарастват. Успоредно с това антропогенното замърсяване силно влошава здравословното състояние на горите и го превръща в един от основните глобални екологични проблеми. Горските екосистеми са подложени на опасно въздействие от страна на промишленото замърсяване на въздуха, водите и почвата. В същото време непрекъснато увеличаващото се ползване на гори и горски ресурси, нарушеното природно равновесие и замърсената околна среда изправят горските екосистеми на ръба на екологичната катастрофа. Отношенията в системата „общество - горски екосистеми“ прераснаха в перманентна криза - потребности от дървесина и други горски продукти растат, а възможностите на горите да задоволяват тези потребности намаляват.

Нека не забравяме, че горите и горското стопанство на света гарантират прехраната на почти един милиард души, милиони разчитат на горите като единствен източник на енергия, препитание, убежище. Милиони търсят здраве и рекреация в горите, а те са и един от основните стълбове на продоволствената и екологичната сигурност на съвременното общество. В горските екосистеми се намират повече от 60 % от биоразнообразието, а в някои райони - дори до сто процента. Те, горите, пазят ценни,

все още неразкрити и добре използвани генетични ресурси.

Какво е вековна гора

Дискутирайки въпросите, свързани с горите, не можем да не споменем с чувство на гордост факта за запазените вековни гори в нашата страна. Това се дължи преди всичко на труда на нашите колеги в миналото и на съвременните постижения в днешно време. Според определенията вековна е онази гора, която е развивала стотици години без човешка намеса. Днес такива гори са запазени предимно в резерватите, националните паркове и по-недостъпните високопланински райони и вододайни зони на Родопите, Стара планина, Рила, Пирин, Странджа.

Повечето от нас са наясно, че в действителност вековните гори са последните къгчета дива природа, където можем да наблюдаваме всички фази от развитието на естествените гори - зараждането на младата гора сред останките на паднали величествени дървета, борбата за оцеляване на конкуриращите се за вода и светлина зрели дървета, както и бавното отмиране на най-старите дървета, достигнали предела на своята възраст, без да бъдат отсечени. Наш дълг е да ги запазим за идните поколения.

Прогнозите на ФАО и много други експерти сочат, че ако сегашните темпове на унищожаване на горите не бъдат редуцирани, отрицателни екологични прояви в по-далечното бъдеще на човечеството ще бъдат фатални (Маринов Хр., 1994). Вече на всеки здравомислещ човек от планетата е ясно, че водата и кислородът имат значение на „стратегически суровини“ за живота на човечеството, а горските екосистеми са онези фактори на околната среда, които ги произвеждат и регулират съдържанието им в биосферата. Следователно оцеляването на човечеството преминава през запазване и обогатяване на перлата на биосферата - горите, чиято екологична, социална и икономическа роля са обект на дискусии на много международни форуми и проучване от световни екологични програми.

Горската практика и наука правят всичко възможно да намерят изход от това положение, подлагайки на изучаване и разкриване на същността на сукцесионните процеси в горските екосистеми и фак-

торите и движещите сили, които ги обуславят; установяване на многофункционални режими на ползването от горите; осигуряване на съвременен възпроизводствен процес в горските насаждения; провеждане на ефективни мероприятия, свързани с опазване, защита и намаляване на поражението върху горските екосистеми; разработване и въвеждане на екологизирани технологии в дърводобива; разработване на лесовъдски системи и режими на стопанисване на горите с цел повишаване на тяхната устойчивост; изграждане на мониторинг върху състоянието и проблемите на горските екосистеми и ресурси.

Прекаляйки се пред майката гора, следва още един път да подчертаем:

- горите заемат една трета от повърхността на Земята и имат ключова роля в борбата срещу изменението на климата, освобождаването на кислород в атмосферата и преработването на въглеродния диоксид;

- горите хранят нашите реки и са от съществено значение за снабдяването с вода на почти 50 % от големи градове. Те създават и поддържат плодородието на почвата, помагат за ограничаване на често пагубното въздействие на бурите, наводненията и пожарите; парата

- великолепно и вдъхновяващи,

горите са най-биологично разнообразни екосистеми на повърхността на планетата и са дом на повече от половината от сухоземните животни, растения и насекоми; - горите осигуряват подслон, работа, сигурност и имат културно значение за зависимите от тях народи. Те са зелените дробове на Земята и са решаващи за оцеляването на хората по целия свят - всичките седем милиарда;

- горските насаждения възплащават толкова много от това, което е добро и силно в живота ни, и въпреки всички тези безценни екологични, икономически, социални и здравни ползи ние сами унищожаваме горите, чрез които живеем и дишаме;

- глобалното обезлесяване продължава с обезпокоителни темпове - всяка година 13 млн. ха гори са унищожавани. Краткосрочни инвестиции за пряка изгода (например за дърводобива) съставляват огромни загуби. Хората, които зависят от горите за прехраната си, се борят да оцелеят. Много ценни видове са застрашени от изчезване. Биологичното разнообразие е подложено на унищожаване;

- опазването на горите и увеличаването на територията им трябва да бъде признато не само като бизнес възможност, но и като условие за устойчиво развитие на обществото. Ползните, осигурявани от горите,

са основни за всеки аспект на качеството на нашия живот. И отговорът на устойчивото управление на горите, движещо се към зелената икономика, се намира в нашите ръце.

Много са предизвикателствата за горите през XXI век, но българската лесовъдска колегия е добре подготвена и е готова със своите знания, умения и силната си емоционална привързаност към гората, въпреки кризата и съгътстващите я трудности, да отговори на тях и да ги преодолее. Трудът на лесовъда трябва да намери по-добра обществена оценка, защото той твори красота и сигурност за целия народ.

Пожелаваме си да чуваме добри оценки за нашата работа не само през Седмицата на гората, а ежегодно. На великия немски мислител Гьоте принадлежат думите: „Когато край мен минава лесовъд, аз ставам и се покланям пред тези творци на красотата и хармонията в природата“. Големият руски писател Антон Чехов, страстен любител на горите и природата, пише: „Когато слушам как шуми моята млада гора, посадена от моите ръце, аз съзнавам, че климатът мъничко е и в моята власт, и ако след хиляда години човекът бъде щастлив, виновен за това ще бъде мъничко и аз“.

Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

Асоциация „Общински гори“ с инициатива за засаждане на нови гори

На проведеното на 16 февруари Общо събрание на Асоциация „Общински гори“ (АОГ) е взето решение за мероприятията, които да се проведат от общини - горовладелци във връзка с провеждането Седмицата на гората 2023 година. Основната цел е надграждане на това уникално национално, културно-историческо наследство и в изпълнение на решение на Европейската комисия за засаждане на поне 3 млрд. допълнителни дървета в Европейския съюз до 2030 г. като част от Европейската Зелена сделка, Новата европейска стратегия за горите и Стратегията на ЕС за биоразнообразието.

Това означава да започне поэтапно създаване на дендропаркове на подходящи урбанизирани места - детски градини, училища

и общински паркове, чрез залесяване на едроразмерни дървесни и храстови, местни и екзотични видове, които да бъдат попълвани по време на всяка следваща Седмица на гората - до 2030 година.

Как ще стане това?

- Засаждането да се проведе с участието на младото поколение на специална церемония по време на Седмицата на гората.

- Церемонията по залесяването да бъде широко популяризирана и отразена в местните медии.

- С цел архивиране и показване на процеса на създаването на дендропарковете за следващите поколения да се създаде каталог, албум от снимки и видеоматериали.

- До всеки дървесен вид, засаден единично или в групи (по

преценка на лесовъдите и озеленителите в общината), да бъде поставена табела с българското и латинското му наименование.

- Най-широко разпространените местни горски видове да бъдат доставяни от общинските горски насаждения, за което преценката да бъде взета от лесовъдите и озеленителите в общината.

- Екзотичните дървесни видове да се вземат от предварително проверен декоративен разсадник с уникален германски генетичен материал от сребристи и сини иглолистни видове, адаптирани и със защитна коренова система.

По време на Седмицата на гората да бъдат раздадени на детски градини, библиотеки, училища и читалища следните четива - „Горска азбука“ с карикатури на До-

ньо Донеv; „Горска христоматия“, четвърто преработено и допълнено издание; „Гори и горско стопанство - състояние и перспективи за устойчиво развитие“. Трите книги са издадени от надпартийното сдружение „Инициатива Единение“, създадено от акад. Стефан Воденичаров.

На проведеното на 10 март в Министерството на земеделието Национален горски съвет в специална точка от дневния ред бе обсъдено бъдещото дългосрочно поведение на горските национални, регионални и местни структури във връзка с инициативата за „зелени коридори“ в урбанизирани територии и сервитути и във връзка с поетото задължение от България за изпълнение на решението на Европейската комисия.

Взето бе решение държавната горска администрация в лицето на Изпълнителната агенция по горите, държавните предприятия и техните териториални подразделения да оказват консултантска, лесовъдска и материална подкрепа на всички, които желаят да участват в инициативата. Дългосрочното ѝ осъществяване ръководството на Министерството възложи на държавните предприятия с препоръката те да бъдат активната страна. Инициативата за започване на тази дългосрочна благородна кампания по време на тазгодишната Седмица на гората е и на Президента на Р България Румен Радев.

Инж. Тихомир ТОМАНОВ
изпълнителен директор на АОГ

Заседание на Националния съвет по горите

На свое заседание, проведено в Министерството на земеделието на 10 март, Националният съвет по горите стартира инициатива „Зелени градове, зелени коридори“ за озеленяване на крайградските зони, паркове и съществуващи инфраструктурни обекти.

За реализиране на инициативата ще бъдат проведени тематични работни срещи с представители на Националното сдружение на общините в Република България, Асоциацията на общините, собственици на гори, и Агенция „Пътна инфраструктура“, на които ще бъдат конкретизирани задълженията на всяка от страните. За най-големите градове - София, Пловдив, Варна и

други, вече е направено обследване за възможните места за изграждане на крайградски паркове.

Ресорният заместник-министър инж. Валентин Чамбов каза, че дейностите ще се изпълняват със съдействието на лесовъди, които да дават професионалните съвети за дървесните видове и местата за тяхното засаждане. Той призова представителите на местната власт да са по-активни в реализацията на инициативата „Зелени градове, зелени коридори“.

Членове на Националния съвет подкрепиха единодушно идеята и заявиха готовност за съдействие и подкрепа. Те посочиха, че темата е актуална и важна за развитието

на сектора, а професионализмът на лесовъдите е гаранция за качествено изпълнение на начинанието. Представителите на Министерството на околната среда и водите поеха ангажимент активно да участват, като ще следят защитените зони, в които има определени ограничения за залесяване.

Тема на заседанието бе и решението на Министерския съвет от 21.12.2022 г., с което е приета програма за преобразуването на държавните горски предприятия по чл. 163 от Закона за горите в икономически обособени лица по чл. 13, ал. 4 от Закона за публичните финанси. „Важно е да бъдат обсъдени всички варианти за промяна и предприема-

нето на последващите действия да гарантира устойчиво управление и защита на българските гори“, заяви министърът на земеделието Явор Гечев.

Формата на управление на държавните гори е успешна и това е видно от резултатите на дейността им през последните години. Това бе общото изразено становище на представителите на браншовите и неправителствените организации, научната общност, общините и бизнеса. Позицията на членовете на Националния съвет е, че налагането на чисто административни и необосновани преобразувания, каквито са приетите с Решение № 1045 от 21.12.2022 г. на Министерския

съвет, не би било успешно. Тревога към прилагането на приетото решение е изразена в представена от директорите на държавните предприятия декларация.

Предстои да бъде изготвен анализ, който да покаже силните и слабите страни на различните форми на управление на държавните гори в България. Заместник-министър Чамбов информира, че анализът трябва да бъде направен в рамките на 3 месеца, като в изработването му ще участват и външни експерти.

В рамките за заседанието бяха представени и мерките за горския сектор, заложили в Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони.

Благоевградска Бистрица - укротена ли е реката?

На 02.07.1954 г. в Благоевград пада интензивен валеж, който в съчетание с голите терени и големите наклони на водосборния басейн на река Благоевградска Бистрица довежда до най-голямото и опустошително наводнение, известно досега. Статистиката от този период е ужасяваща - 13 човешки жертви, 58 наводнени къщи, от които 31 напълно негодни за обитаване. Нанесените щети са оценени на близо 3 млн. лева.

Тогавашният директор на Горското стопанство в Благоевград инж. Христофор К. Владов (1952 - 1957 г.) няколко месеца след наводнението изготвя „Информация относно: Борбата с ерозията във водосборния басейн (водосбора) на р. Бистрица“. Според него причините за катастрофалното наводнение са: „Голямата площ на водосбора, от който 54 % са незалесените площи и 46 % са залесени. При това 45 % от залесените земи са в изключително лошо състояние. Силно пресеченият релеф на водосбора. Преобладаващите наклони са от 25 градуса, като често се срещат терени и с наклони до 50 градуса. Интензивният дъждовалеж на 02.07. Точни данни за интензивност на валежа и неговото ядро няма, поради липса на дъждомерна станция. От данните за валежа в м. Добро поле, която е била извън областта на най-голямата интензивност, се вижда, че за 50 минути са паднали 42 мм силен проливен дъжд. Това обстоятелство позволява да се направи извод, че дъждовалежът във водосборите на р. Ковачица и р. Хърсовска, притоци на р. Бистрица, от които са дошли големи количества вода и наноси, е бил много интензивен и е продължил над 1.5 часа. Падналият дъждовалеж е причинил извънредно интензивна площ на линейна ерозия“.

След наводнението на проф. Асен Биолчев - ръководител на катедра „Ерозия“ във Висшия лесотехнически институт, е възложено да изготви „Технически проект за борба с ерозията във водосбора на р. Благоевградска Бистрица“. Според проф. Биолчев освен интензивния валеж причини за катастрофалното наводнение са: „Обезлесяването на водосбора, прекомерната сеч, неправилната агротехника, задръстването на водните легла и големият наклон на водосбора“.

Една година след водното бедствие е изработен „Техническият проект за борба с ерозията“, който съдържа над 700 страници. Проектирани са мероприятия върху 18 570 дка горски фонд във водосбора на реката, от тях 11 675 дка са предвидени за залесяване в долини и ретини. В проекта заляга и изграждането на 75 баража, 1541 л. м кле-

Благоевград в първите дни от катастрофалното наводнение на р. Благоевградска Бистрица, 1954 г.

нажи, 7857 м³ задръствания и 2086 м³ каменни прагчета.

От предвидените в проекта 11 675 дка до 1960 г. са залесени 10 258 дка ерозиранни земи - 88 % от проектираното. Залесяването продължава и през следващите години и надхвърля предвиденото в проекта.

Масщабни са залесяванията във водосбора на р. Благоевградска Бистрица и са достойна страница на горската ни история. Държавата финансира залесяването и не само това, а и предоставя на Горското стопанство селскостопански земи, които са загубили качествата си да произвеждат земеделска продукция.

Увеличеният размер на залесяване изисква много работна ръка. Държавното и партийното ръководство на Благоевград я осигуряват приоритетно за залесяване. Това става, като работниците и служителите в града след 16 ч. са задължавани да направят определен брой линейни метри тераси. Военните подразделения постоянно са изпращали доброволци за работа на обектите. Включени са и учениците от средните и горните класове, които участват главно в залесяване. Трудностите са много.

Въпреки че залесяването се е извършвало предимно с доброволен труд, горските надзиратели са били неотлъчно на обектите, давали са указания и са следили за качеството на изпълнение. При направата на ръчни тераси, за да се удостоверят, че са с необходимата дълбочина, първо са изкопавани траншеи и след приемането им от горския надзирател те са заравяни отново.

С доброволен труд са отглеждани и засадените фиданки. И тук работата зорко е контролирана от служителите на Горското стопанство. Освен доброто качество за успеха на залесяването е допринесло и трикратното отглеждане чрез окопаване през първата годината след засаждането на фиданките.

Служители на ГС - Благоевград, с директор инж. Никола Атанасов, извършили основна част от залесяването във водосбора на реката, и построили повечето от баражите

По този начин са създадени горите в районите около Ловния дом, землищата на селата Делвино, Дъбрава, Рилци, Бистрица и Хърсово. За периода 1944 - 1990 г. на територията на община Благоевград са залесени общо 167 691 декара. От тях над 40 000 дка са във водосбора на реката, в т.ч. над 10 000 дка са изключително противоерозионна цел, като са залесявани от 1000 до 2000 фиданки на декара.

Тези изкуствено създадени гори сега са любимо място за краткотраен отдих на жителите на Благоевград.

Доброволците, голяма част от които са били свидетели на опустошителното наводнение, с ентузиазъм са се включвали в залесяването. Само за една година (1957) работа по проекта в землищата на селата Хърсово, Бистрица и Дъбрава са залесени 5636 декара. Залесяването е извършено с участие на четирима горски надзиратели с повече от 240 работници, под ръководството на двама инженери. През следващата година са залесени още 2490 дка, като са използвани

Днес всичките склонове на бившия порой и притоците му са залесени и защитават със зелената си броня града

- държавата, местната власт, горското ведомство, жителите, средствата за масова информация трябва да формулират и отстояват обществения интерес.

В годините след катастрофалното наводнение лесовъдите не без помощта на средствата за масова информация са успели да превърнат местното население от хищен експлоататор на горите в защитник. Значителна част от залесяванията са извършвани от доброволци. Изключително важна бе ролята на горските надзиратели, които не само са създавали нови гори, но и денонощно са ги охранявали, а местните жители са оказвали съдействие в охраната и са порицвали нарушителите.

Лесовъдската работа е продължение на започнатото от нашите предци. Това как и какви отгледни мероприятия ще изведеме в създадените във водосбора на пороя гори, продължаването на строежа на останалите проектирани баражи и ремонтите на съществуващите са въпроси, които трябва да се решават сега. Обществото трябва да бъде убедено, че провеждането на отгледни и възобновителни сечи няма алтернатива. Хората трябва да знаят, че времевият хоризонт на някои гори изтича и те ще се заменят с ново залесяване и ще залесяваме дотогава, докогато ги превърнем в устойчиви формации.

Оставени на действието на разрушителната сила на порите, изградените преди много десетилетия инженерни съоръжения могат да отстъпят и да се разрушат. Ето защо те и насажденията, създадени с много усилия, се нуждаят от непрекъснати грижи.

С този материал споделям само един пример как с общи усилия реката е укротена, а градът - защитен. Поне засега.

Д-р инж. Светозар МИХАЙЛОВ

Споделено

Спомен за яковете

През 1980 г. в България от Монголия бяха внесени якове срещу някакво задължение към нашата страна. Как стана това?

Яковете са полудиви животни, подобни на говеда. Имат дълги, разкошни опашки и много козина по корема, която е много здрава и се използва за направа на перуки. За един лактационен период дават до 700 л мляко с висока масленост - 12%. Както знаем, овчето мляко е с 8% масленост. Доят се, когато са събрани в племенни стада. Кръстосват се с говедата и се получават по-едри екземпляри. Мъжките кръстоски се наричат хайнъци, много здрави са и могат да се впрягат. Една част от тях е с рога, други - шути. Яковете са мощни животни, достигали до 500 кг тегло.

В Монголия живеят на свобода и обитават високите плата с над 1500 м надморска височина. Невзискателни са към храната и температурите. При минус 40 градуса раждат и отглеждат малките си. Всичко това ги прави предпочитани животни за тази страна.

Яковете живеят обикновено на стада, но не е проблем и единичното им отглеждане. Мъжките екземпляри при застаряване биват прогонвани от стадото, движат се сами, озлобени са и понякога нападат и хора, и животни. Спомням си една случка. Движех се покрай рекичка, когато нещо изшумоля. Обърнах се и видях срещу мен като разярен бик да търчи як. Светкавично ми мина през ума, че ще ме събори, но в последния миг успях да направя крачка встрани и той профуча покрай мен.

Монголия е екзотична страна с 12 пъти по-голяма площ от България и население само около 1 700 000 жители. За яковете в тази страна не се коси сено и те си пасат цялогодично, като през зимата ровят в снега, който е пръхкав и не замръзва, и си намират сухата трева. Ако се случат залеждания, масово измират. 30%

от яковете там обаче са заразени с болестта бруцелоза.

След четиридесетдневно скитане из монголските аймаки (*аймак - названието на най-голямата административна единица в Монголия, подобно на област у нас*) натоварихме 40 яка на товарен самолет и с риск излетяхме по непригодената за това писта. Стоварихме ги на Пловдивското летище и оттам ги откарахме в аклиматизационна ограда в Ловно стопанство „Кормисош“ - Лъки, Смолянско. През шест месеца вземахме кръв за изследвания. При първите проби имаше няколко заразени с бруцелоза. Извадихме ги и в продължение на две години и половина стадото беше изчистено от болестта. Пуснахме яковете на свобода и те обитаваха най-високите части на планината. През летния период отглеждането им е безпроблемно, поставя се само сол. През зимата трябва да бъдат подхранвани, защото при нас снегът замръзва. Опасявах се, че може да им погречи голямата въздушна влажност у нас и ледените дъждове, обаче се оказа, че те лесно и напълно се аклиматизираха. Ражда-

ха масово и от общо 164 броя, които докарахме, станаха за кратко време над 500.

Раздавахме яковете из България откъдето ни поискаха. Например АПК „Средец“ - София, ги пусна около връх Мургаш и те свободно си пасяха там. 10 животни отидоха за военно поделение в района на Етрополе и там бяха стигнали над 40 броя.

Интерес към тези животни проявяваше цяла Европа, най-вече Полша. Оказа се, че яковете са най-екологично чисти, с лечебно месо и мляко и най-евтини за отглеждане. Интерес представляваха и като ловен обект.

През годините на прехода - след 90-ата година, браконieri с модерните джипове и оптичните пушки видяха сметката на яковете. Стигна се дотам, че в София, на пазара в ж.к. „Младост“ се продаваше месо от елени и якове.

Смятам, че трябва да се възстановят стадата от якове, защото те могат да носят стопанска полза и животинско разнообразие.

Христо ХРИСТОВ

Бел. ред. - Държавното ловно стопанство „Витиня“ е единственото в България и Европа, което е съхранило на територията си стадо тибетски якове, като от 6 останали преди 30 години след браконьерските набези животни, в момента наброява 19 екземпляра. Всяка година стадото се подмладява с раждането на 7 - 8 малки. Обект е на организирания ловен туризъм, като планът за отстрел е 4 животни на година.

Кратки новини

ДПП „Шуменско плато“. През февруари към Дирекцията на Природен парк „Шуменско плато“ беше създаден Консултативен съвет - съвещателен орган по въпросите на управлението и развитието на Парка, в който са включени представители на местната власт, неправителствени организации и институции.

В първото заседание участваха представители на Община Шумен, Областна управа, СИДП, РДГ, Държавните горски стопанства в Шумен, и Преслав, Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, Ловно-рибарското сдружение „Сокол“, РИОСВ - Шумен, скаутските клубове в града и експерти. Разгледан и приет беше Правилник за дейността на Съвета, според който заседания се провеждат най-малко веднъж годишно, като в тях могат да участват и граждани.

Присъстващите предложиха да бъдат включени и представители на бизнеса, като подчертаха, че най-важната задача е опазването на природното богатство на Шумен.

Всички документи, свързани с работата и решенията на Съвета,

ще бъдат достъпни за гражданите на сайта на ПП „Шуменско плато“.

ЮЗДП - Благоевград. Около паметната плоча, поставена на мястото, където на 12 ноември 1878 г. е посрещнат IV Мариополски полк, предвождан от майор Орлински, от горските служители бяха засадени фиданки - 5 туи и 2 аризонски кипариса. В акцията по залесяването се включиха и местни журналисти.

ДГС - Берковица (СЗДП - Враца). Стопанството защити нов сертификат по FSC за устойчиво управление на горите. Първият сертификат ДГС - Берковица, получи през 2018 година. С подновяването на сертификата след извършения основен одит по Националния стандарт на България за горска сертификация в Стопанството ще се управляват и стопанисват 19 533 ха държавни горски територии.

ДЛС „Борово“ (ЮЗДП - Смолян). Зимното подхранване е една от основните грижи за дивеча, полагани в Стопанството. Във високопланинския район, в който се намира ДЛС „Борово“, зимното

подхранване е над 6 месеца. Зимните „даджи“ се състоят от люцерна и ливадно сено, добивано от дивечовите ниви на Стопанството. Хранителните комплекси за животните са разположени по цялата територия, като дивечовъдите и ловните надзиратели зареждат хранилките всеки ден.

НПГТСД „Сава Младенов“ - Тетевен. Сравнително нова форма на обучение в българското образование - дуалната система, или обучение чрез работа, с успех стартира през учебната 2018 - 2019 г. в Националната професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“. Първоначално системата се прилага в специалността „Мебелно производство“ в партньорство с фирма „Хармония ТМ“ АД.

От учебната 2019 - 2020 г. тази форма се въвежда и за специалност „Горско стопанство“, като училището е новатор и единствено в България реализираше дуалното обучение на бъдещите техник-лесовъди. Партньорите са Община Тетевен, ЮЗДП - Благоевград, и териториалното му поделение ДГС - Тетевен, СЗДП - Враца, с

Годишнини

Инж. Никола БОНЧЕВ на 85 години

Роден е на 10.02.1938 г. в Правец, Софийска област. Дипломира се през 1966 г. във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

Първото му работно място е в ГС - Кости. През 1970 г. е назначен за директор на ДЛС - Витиня, където работи до 1991 година. От 1991 до пенсионирането си през 1998 г. е зам. главен директор на РДГ - София.

Инж. Бончев е изтъкнат специалист и ръководител в областта на ловното стопанство, със значителен принос в неговото успешно развитие и увеличаване на популациите на дивеча у нас.

Д-р инж. Димитър ВЪЛКОВ на 75 години

Роден е на 03.03.1948 г. в Михайловград (сега Монтана). През 1971 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

Започва работа в Учебно-опитното горско стопанство на ВЛТИ - „Петрохан“ като началник на ГТУ. Известно време работи в ГСК - Берковица. През 1980 г. се завръща в УОГС „Петрохан“ като зам.-директор, а от 1990 до пенсионирането си през 2012 г. е директор.

Д-р. инж. Вълков е изтъкнат лесовъд и ръководител, с изключителен принос за обогатяване и поддържане на учебно-опитната база на ВЛТИ/ЛТУ. От 2003 г. е преподавател по практическото обучение на студентите-магистри. Научните му интереси са в областта на подпомагане на възобновяването на буквите гори.

Инж. Михаил Б. МИХАЙЛОВ на 75 години

Роден е на 26.02.1948 г. в Благоевград. През 1974 г. се дипломира във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

Започва работа в ГС - Рилски манастир. От 1980 до 1996 г. е преподавател в Центъра за следдипломна квалификация в Боровец. След това работи в ГС - Благоевград, като сътрудник в Стационара на Института за гората.

През 2000 г. е назначен за дирек-

тор на Природния парк „Рилски манастир“, а от 2004 г. до пенсионирането си през 2011 г. е на работа в РДГ - Благоевград.

Инж. Михайлов е изявен лесовъд, работил активно през цялата си служба в полза на българската гора, автор на книги, публикации и снимки в периодичния печат.

Инж. Апостол БОЕВ на 75 години

Роден е на 20.03.1948 г. в Сливен. Завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, през 1980 година.

Работа започва като началник на ГТУ в ГС - Твърдица. От 1982 до 1998 г. е технолог по дърводобива и ЛКМ, началник на ГТУ в ГС - Сливен.

През 1998 - 2007 г., с прекъсване от една година, е директор на ДЛГС - Сливен. Зам.- директор в ГС - Пирдоп, е от 2007 до 2011 г., когато се

пенсионира.

Инж. Боев е утвърден специалист и ръководител в областта на горското стопанство, който работи активно и ръководи успешно стопанисването, ползването и опазването на горите.

Инж. Михаил Б. МИХАЙЛОВ на 75 години

Роден е на 21.02.1953 г. в София. През 1978 г. завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, профил „Опазване на природната среда“.

Започва трудовата си дейност като инспектор в РИОПС - София. От 1986 г. постъпва в системата на Министерството на околната среда, където работи на различни длъжности по защитените природни обекти. През 1996 - 1997 г. е на работа в Комитета по горите.

От 2008 г. до пенсионирането си

през 2016 г. е директор на Дирекция „Национална служба за защита на природата“ в Министерството на околната среда и водите.

Инж. Михайлов е уважаван от колегиата лесовъд, с дългогодишен опит и съществен принос за успешното управление и опазване на защитените територии в България.

Бележити лесовъди

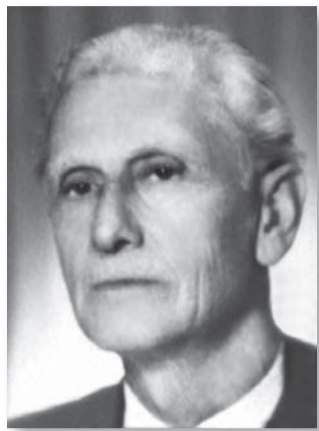
Инж. Борис Мичев Георгиев - Джонгарски -
първият директор на Семеконтролна станция - София

Роден е на 22.03.1908 г. в Радомир. Завършва висше лесовъдско образование в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет през 1935 година. Работа започва в Кърджалийското лесничество. От 1938 до 1942 г. е лесничей в с. Белица, Разложко.

През 1942 г. като един от добре подготвените и с натрупан практически опит специалисти е изпратен за лесничей в Битоля. От 1943 до 1944 г. изпълнява и длъжността на областен управител на горите в Скопие.

След края на Втората световна война е назначен за областен директор на горите в Стара Загора.

От 1946 г. става началник на Секцията по укрепване на пороищата и залесяване в Кюстендил. Под негово ръководство в района на Краището по поречието на р. Драговищица се извършва мащабна залесителна дейност и изграждане на система от баражи и прагове в пороите. Тук той се усъвършенства като отличен специалист по проектирането и строителството на противоерозионни съоръже-

ния. По тази причина ръководството на горското ведомство изпраща при инж. Мичев на стаж млади лесовъди, на които да предаде своите знания и практически опит в баражното строителство и залесяването.

След закриването на секциите по УПЗ инж. Борис Мичев работи в Министерството на земеделието и горите, в отдела по залесяване.

През 1951 г. към Управлението на горското стопанство при Министерския съвет в изпълнение на Постановление № 1171 от 24.09.1951 г. на МС през ноември

1951 г. се създават две Горски семеконтролни станции - в София и Пловдив. С този акт се поставя началото на организираната семеконтролна дейност в горското стопанство. Задачата ѝ е да се предпази производството на посадъчен материал за залесяване от използването на семена с неясен произход, да се гарантира създаването на горски култури и да се подпомага естественото възобновяване с фиданки от горскодървесните видове с добри наследствени и растежни качества.

Оценявайки важността на дейността на горските семеконтролни станции, в тях са изпратени като ръководители и изпълнители най-подготвените лесовъди. Един от тях е инж. Борис Мичев Георгиев-Джонгарски. Той става първият директор на Софийската семеконтролна станция, където работи до 1973 година. През този период той полага основите на организация и укрепване на службата, на подготовка на персонала и оборудване на лабораториите. Прави задълбочени проучвания и организира създаването на първите

горскосеменни плантации и бази, в които се добива елитен посевен материал. Лично се занимава с подбора, разпространяването и съхраняването на различни дървесни видове. С проф. Иван Добринов и други учени и практически дейци извършва системни генетико-селекционни проучвания в белоборовите насаждения в нашата страна и отделя едни от най-перспективни семенни бази и репродуктивни участъци. Резултатите от неговите изследвания и практически опит са обобщени в статии в специализираните издания не само у нас, но и в Полша, Чехия, СССР. Публикува редица статии, между които и „Дървета гиганти в резервата Парангалица“ (сп. „Природа“, 1965 г.). Автор е на две книги - „Справочник за семена и плодове на горски дървесни видове“ (Земиздат, 1959) и „Белият бор в българската гора“. В съавторство издава две монографии - „Нашите горски плодове и тяхното използване“ (Земиздат, 1971) и „Дивите плодове - храна и лечебно средство“ (Земиздат, 1973).

Известно време работи в Полша и се налага като един от добрите познавачи на горската наука и практика в тази страна. За авторитета на нашата лесовъдска колегия и лично на инж. Борис Мичев говори и фактът, че за неговите приноси в изследването на горския генетичен фонд на Полша той е отличен от Полската академия на науките със „Златна значка“ и званието „Заслужил деятел на науката“ на Полша.

Участва в редица международни симпозиуми и конференции с доклади и съобщения.

Инж. Борис Мичев Георгиев-Джонгарски оставя светла диря в българското лесовъдство със своите изключителни познания и всеотдайна служба на българската гора. Той полага основите на Горската семеконтролна станция - София, а създадените под ръководството му първите горскосеменни плантации и бази са основа на високопродуктивно горско стопанство.

Починал през 1973 година.

Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

Бележити дейци на горскостопанската наука

Научноизследователската дейност
на доц. д-р Емил Прокопиев

Миналата година се навършиха 100 г. от рождението на известния учен Емил Крумов Прокопиев (1922 - 1996 г.). Роден е на 4 април 1922 г. в Кюстендил. Завършва лесовъдство в Лесовъдния факултет на Селскостопанската академия „Георги Димитров“ - София. От 1949 до 1953 г. работи в отдел „Зелено строителство“ на Министерството на комуналното стопанство и благоустрояването. Първите негови публикации се появяват през 1952 г. и засягат някои въпроси за зелените насаждения в населените места.

Следващия етап от трудовата си биография (1953 - 1986 г.) Емил Прокопиев изгражда в Института за гората - БАН, където последователно е научен сътрудник (сега асистент) в периода 1953 - 1966 г. и ст.н.с. II ст. (сега доцент) - през 1966 - 1986 година. Защищава кандидатска дисертация на тема „Изучавания върху лесорастителните особености и възможности за озеленяване на насипищата в Пернишкия каменовъглен басейн“ и получава научната степен „кандидат на селскостопанските науки“ (сега доктор).

От 1976 до 1986 г. в Института за гората - БАН доц. д-р Емил Прокопиев е ръководител на секция „Опазване и възпроизводство на горските екосистеми“, където развива екологичното направление на изследванията в това научно звено на Института. Много негови проучвания са ориентирани към залесяването в промишлени райони с дървесни видове съобразно екологичните им изисквания и следващи наблюдения върху тяхното състояние. Научните направления, по които работи в Института за гората, се отнасят главно до

рекултивация на нарушени терени, лесомелиорации, изучаване на димостойчивостта на дървета и храсти.

Доц. Емил Прокопиев работи и по други въпроси от екологията и биологията на някои дървесни видове, като проучва състоянието на насаждения около населени места. В съавторство прави изследвания за установяване на причините за изсъхванията на бора в местността Хисарлъка в Кюстендил. Следва да се отбележи, че публикува и резултати от свои проучвания относно култивирането на алпийската и судетската лиственица в България. Съавтор е на книгите „Чуждоземни дървета и храсти в България“ (1959) и „Чуждоземни дървета с важно стопанско значение“ (1962).

Негови изследвания намират приложение при озеленяване на населени места, промишлени райони и в горското стопанство.

Научноизследователската дейност на доц. Прокопиев в Института за гората - БАН е свързана и с изучаване на влиянието на промишления дим върху дървесната растителност. Изследва него-

вото въздействие върху дървесни видове при различни нива на замърсеност. Един от първите му научни трудове по този въпрос е публикуван през 1957 година. Отнася се за негови проучвания върху димостойчивостта на някои дървета и храсти в индустриални квартали на София и Димитрово (сега Перник).

Доц. Прокопиев изследва ефекта от замърсяването на въздуха и публикува резултати от своите следващи проучвания за влияние на промишлен дим върху дървесна и храстова растителност. Някои от неговите изследвания допринасят за по-пълна оценка на риска за дървесната растителност от замърсяването с промишлени газове.

През годините на научноизследователската си дейност доц. Емил Прокопиев отделя голямо внимание на залесяванията в промишлени райони и на изучаване на влиянието на серни газове върху горски култури. През 1965 г. публикува данни от изследванията си за повреди от серни газове върху горски култури в района на Медодобивния комбинат „Георги Дамянов“. Редица проучвания на доц. Прокопиев са посветени на рекултивация на нарушени терени, с опазване и подобряване на околната среда.

В годините на XX век залесяването на табаните в района около Перник на територията на Горско стопанство - Радомир, е направено с помощта на учени от Института за гората - БАН и Висшия лесотехнически институт (сега ЛТУ) и е създаден зелен пояс от избран видове състав.

Под ръководството на доц. Прокопиев са извършени опитни залесявания върху табана при руд-

ник „Темелко Ненков“ и в свои публикации той представя резултати от тези залесявания (Прокопиев, 1960, 1962, 1969). Доц. Емил Прокопиев проследява влиянието на създадените култури и изследва промените в лесорастителните условия на насипището при рудника. Анализира установените промени в лесорастителните условия под влияние на създадените култури. Във връзка с опазване и подобряване на околната среда доц. Прокопиев разглежда въпроса за рекултивация на табаните от подземни рудници в района на Перник и представя данни от научните си изследвания на Национална научнотехническа конференция „Опазване и подобряване на околната среда“ (1974). През 1976 г. той публикува свое гледище за проблеми на горското стопанство в промишлени райони.

Резултатите от своята научноизследователската дейност доц. д-р Емил Прокопиев анализира и публикува в списания, сборници от научни конференции и книги. В резултат на научноизследователската му дейност излизат редица научни работи, включително два учебника и шест книги. Написва в съавторство два учебника - „Декоративни разсадници“ (1954) и „Декоративна дендрология“ (1958), както и книгата „Производство на декоративни дървесни и храстови фиданки“ (1962).

Автор е на книгите „Озеленяване на промишлените райони с димостойчиви дървета и храсти“ (1959) и „Озеленяване на промишлени райони“ (1967, 1977). В тези монографии той разглежда въпроси за производство на фиданки за озеленяване с определени дървесни видове според техните биоло-

гични особености и екологични изисквания, за вредното влияние на промишления дим върху дървесната растителност. Доц. Прокопиев написва разширено и допълнено издание на монографията си за озеленяване на промишлени райони, като в новото издание отразява още резултати от своите проучвания и данни от дългогодишните си изследвания за влиянието на промишления дим върху дървесната растителност.

В следващата книга - „Възпроизводство и опазване на горските екосистеми“, написана в съавторство (М. Маринов, Е. Прокопиев, И. Раев и др., 1980), са разгледани проучвания в горите от няколко стационара на Института по горска хидрология, лесовъдство и екология на гората, а доц. Прокопиев представя някои резултати от своята научноизследователска дейност в тази област.

Научната работа на доц. д-р Емил Прокопиев има практическа насоченост към озеленяването и горското стопанство. Основните направления на неговата научноизследователска дейност са свързани с опазване на околната среда и създаване на зелени насаждения с подходящ състав според екологичните изисквания на дървесните видове.

Доц. Прокопиев изучава влиянието на атмосферното замърсяване върху дървесна растителност и във връзка с изясняване на допустими нива на вредност за горските насаждения. Някои от неговите проучвания допринасят за по-пълна оценка на риска за дървесната растителност от замърсяване с промишлени газове.

Доц. д-р Надежда
СТОЯНОВА

Ловни миниатюри

Горският бог

Дали ловният сезон беше дошъл, или си беше отишъл, това нямаше значение: човекът често ходеше за гъби. С пушка или без пушка, удоволствието да търси сърнелки минаваше всякакви нормални граници. Не ги ядеше, имаше страх (някога негов близък беше се отровил с гъби), но ги даваше на познати - да чукуем на дърво, досега никой от тях не го бяха заровили.

Така, шурайки се из гората, веднъж той се смрази: насреща му упорито го гледаше дива свиня. Ръката му, стиснала ножчето за гъби, беше потна и омекнала: „Какво ли ще направя с това желязо?!“ Животното постоя, поогледа го внимателно, после направи десетина крачки напред и пак спря. Погледът на дивата свиня беше тъжен, умолителен. Човекът усети - животното го зовеше нанякъде. И той тръгна след него.

Под един стар дъб лежеше глиган. Мъжкарят нямаше сили да се надигне. Ловецът-гъбар извади манерката си и му наля вода в устата (не беше сигурен дали точно това трябва да направи). Глиганът я поемаше като еликсир, започна да вдига глава. Когато ловецът-гъбар си тръгна, зад съседния храст той срещна очите на свинята-майка и на трите ѝ малки с безмълвния въпрос: „Може би това е горският бог?!“

Разпра между символи на злото

Есенната гора беше почнала да става по-омърлушена. Тук-там листенцата вече падаха. Но времето се задържаше все още топличко и приятно. Някъде около един

трънлив храст се долови леко тупкане. Срещу драката някаква лисица беше настръхнала и от време на време подскачаше като жулилена. Може би си играеше с някого? Но

погледът ѝ не се отклоняваше от трънака.

Рунтавелката се наведе ниско, изпъчи краката си и се хвърли напред. И после пъргаво отскочи в същия храст. След това пак се хвърли към своя неприятел. И излезна сред дъбравата.

Някъде там в сухите листа се гърчеше някаква пепелянка. Кожата на гърба и беше разкъсана и смъкната. А може би тези символи на злото по някакъв свой си начин разбираха, че животът е борба.

Но на този свят неочакваното се случва по-често, отколкото очакваното. А смър-

тта идваше като някакво избавление.

Чавдар АНГЕЛОВ

IN MEMORIAM

На 18 март почина инж. Лазар БЕЧЕВ Василев.

Роден е на 28.12.1942 г. в с. Рибарица, Ловешка област. Завършва Техникум по горско стопанство и дървообработване „Сава Младенов“ - Тетевен, през 1960 година. През 1966 г. се дипломира във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“.

Потомък на известната рибаришка горска фамилия Бечеви.

Постъпва на работа в ГС - Рибарица, на което посвещава целия си трудов път. Преминава през всички длъжности, като от 1985 до пенсионирането си през 2005 г. е директор на Стопанството.

Работи всеотдайно за преуспяване на горското дело у нас и за постигнати високи резултати в стопанисването на горите многократно е награждаван с високи отличия.

Поклон пред светлата му памет!

Природният парк „Шуменско плато“ - зелена атракция за всички

Екип на ДПП „Шуменско плато“

Вече 43 години Природният парк „Шуменско плато“ е предпочитано и любимо място за туризъм и спортни дейности. През далечната 1980 г., на 5 февруари, 3896 ха от платото край Шумен са обявени за защитена територия, за да се съхранят ценните растителни и животински видове, платовидният ландшафт и местата, подходящи за отдих.

Всяка година рожденият ден на Парка се отбелязва с различни инициативи, като акцентът се поставя върху уроците с деца. Чрез заниманията младите шуменци са информирани за природното богатство, което ги заобикаля, и за начините, по които да се грижат за него.

Две интересни теми съчетаха в тазгодишния урок експертите от ПП „Шуменско плато“ и учениците от 8 „а“ клас на СУ „Панайот Волов“ в Шумен - как да помогнем да обикновените птици да презимуват и какво символизират птиците в литературата. Осмокласниците научиха коя е най-полезната храна за пернатите в зимния период, кои видове са изложени на риск и по какъв начин могат да се направят хранилки, които да не замърсяват околната среда. За най-разпространените видове птици, сред които синигери, кълвачи, врабчета, червеношийки, сойки и други, бяха изработени хранилки от екоматериали и сурови семена.

Акции по почистване на територията на Парка се провеждат редовно

Презентация пред ученици

Подаръкът на Скаутския клуб „Креслив орел“ за годишнината на Парка

Учениците пък бяха подготвили презентация, в която представиха какво символизират птиците в литературата и свещените книги. Например гълъбът е символ на мир и любов, гарванът - на покаяние, орелът - на спасение. За рождения ден на Парка експертите получиха специално изработена картина от природни материали, свързана с темата на заниманието.

Скаутският клуб „Креслив орел“ също направи подарък за рождения ден на Парка - дървена къщичка с надпис „Ако искаш да разбереш кой е отговорен за околната среда - отвори!“ В къщичката е поставено огледало и така всеки, който погледне, вижда себе си като отговорен за опазването на природата. Закачливото и същевременно сериозно послание ще радва посетителите на заслони в Природния парк.

Към образователните дейности в ПП „Шуменско плато“ има огромен интерес. Експертите, сертифицирани като „Горски педагози“, са търсени преподаватели за провеждане на уроци. Общо за 2022 г. в тези уроци са обхванати близо 4000 деца. Нова „Пътека на прилепите“, създадена с помощта на Ротари клуб - Шумен, ще обогати тазгодишните занимания. Предстои и обявяването на традиционния Национален конкурс

„Природата - моето вдъхновение“ за детски рисунки, приложни и литературни творби.

Паркът започва 43-ата година от съществуването си с обновени 33 информационни табели, ремонтирано „Горско училище“, с освежени пейки, мостчета и съоръжения, почистени тематични маршрути и пътеки. Заедно с учениците от Младежки съвет - Шумен, бяха поставени модерни табели с QR кодове, указващи дървесните видове по маршрута „Дендрологична пътека“, а достъпът до скален манастир „Килията“ стана по-безопасен с почистването на района и укрепване на обезопасителните въжета. Част от дейностите по обновяване на парковата структура и почистването се осъществиха съвместно с доброволци и ученици. Като цяло през миналата 2022 г. доброволството беше най-масовото спрямо последните 4 години.

Природният парк „Шуменско плато“ е притегателен център за посетители от близо и далеч. Дирекцията разполага с три информационни центъра на различни локации на територията на Парка, които работят целогодишно, предоставяйки полезна и актуална информация. Огромен е интересът и към пещера „Бисерна“, като статистиката показва, че близо 3000 души са посетили природния феномен през 2022 г., което е рекорден брой от отварянето на пещерата за туристи. Всички те са получили беседа и отлично обслужване от служителите на Дирекцията на Природния парк.

Паркът е чудесна зелена атракция за всички, които обичат здравословния начин на живот, и съчетава впечатляващи природни творения и археологически обекти. Разходката в Парка ни потапя в древната история на българите сред живата природа за вълнуващи преживявания през всички сезони. Единствено Природният парк „Шуменско плато“ се свързва с фразата „Оттук започва България“ и е част от националното ни богатство. Той е феноменален, защото ни препраща назад към времето и духа на предците.

Ирина ПАВЛОВА
главен експерт „Образователни
дейности и публичност“
в ДПП „Шуменско плато“

Изработване на хранилки

Слагане на табели по маршрути в Парка

Ремонти на парковата инфраструктура се извършват с помощта на доброволци